

Det Europæiske Slagtehus

Odense Teater

Af Erik Exe Christoffersen

Anmeldt i Norsk Shakespeare Tidsskrift 2022

Det Europæiske Slagtehus på Odense Teater er en magtmaskine i fem dele af instruktør og konceptmager Tue Biering. Det er en fem og en halv time lang forestilling om krig som en kronisk tilstand. Biering genskriver frit Shakespeares cyklus *Rosekrigene* under indtryk af krigen i Ukraine, og sammen med replikker fra kongerne klinger stemmerne af Biden, Putin og Zelenskyj.

Biering er kunstnerisk leder af Fix&Foxy, men også freelance instruktør på Odense Teater. Med *Det Europæiske Slagtehus* fortsætter Bierings en tematik, som han vendte og drejede på Aalborg Teater i 2019 med forstillingen *Det Gode vs. Det Onde*. En af pointerne er, at denne enkle dikotomi både er reel og samtidig en forvriddning af den komplekse virkelighed, hvor polerne godt/ondt kan vendes og drejes afhængigt af den sociale kontekst og situation. Det er en dikotomi, som er vigtig i det klassiske drama og velegnet til at skabe en forenkling og ofte en moralsk diskussion. Dette er imidlertid ikke Bierings intention. Den stikker dybere og er nærmere en etisk refleksion over den shakespearske fiktions aktualitet. Alle ønsker freden, men ender i krigens vold for at beskytte sig mod fjenden.

Forestillingen er en genskrivning af Shakespeares otte kongedramaer, fra *Richard II* til *Richard III*, der omhandler Rosekrigene og foldes ud i et brutalt univers af jord, vand og mudder. De 14 medvirkende skuespillere er med på scenen under hele forestillingen, hvor de spiller flere forskellige karakterer fra det fiktive univers, men også med en del referencer til aktuelle personer, symboler og taler. I de første par timer er scenen stort set tom bortset fra kongestolen, der flyttes rundt. Karaktererne er i kostumer, der markerer det hybride: shorts, sportsudstyr og t-shirts kombineret med pels, sværd, parykker og kongekroner.

Det er meningsløst

Fortælleren indleder forestillingen med en advarsel, mens holdet står bagtil og gør sig klar:

”Det er meningsløst. Der vil måske en gang imellem kunne fremdrages en sammenhæng, en årsag og en virkning. Men en dybere mening er der ikke. Det store møllehjul kværner konstant og tegner historiens cirkelslag. Og hvis det bliver for moraliserende, er det utilsigtet, for der er ingen moral udover den de enkelte repræsenterer.”

Foto: Emilia Therese

Det hele begynder i det store nøgne teaterrum. Indimellem ser vi døren bagtil åbne sig ud til virkelighedens Odense, som et lysglimt i mørket. I anden del bygges en kullise, der er et hvidt moderne minimalistisk rum, der bliver mere og mere svinet til, og undervejs bliver flere figurer aggressive og banker en næve gennem væggen. Til sidst hopper flere ud og ind af nye åbninger eller smider døde ud i ligposer gennem hullerne.

Temaet er den evindelige voldsspiral, men det er ikke en antikrigs- eller pacifistisk forestilling. Tværtimod er det en anerkendelse af, at vi alle besidder en fascination og dyrker volden – ikke mindst på film. Forestillingen har på den måde en hel del tilfældes med filminstruktøren Quentin Tarantinos fremstilling af vold som en visuel kunstart som fx i *Kill Bill*. Forestillingen bevæger sig mod en etisk diskurs om, hvorfor vold og kan volden retfærdiggøres?

Virkelighedsfragmenter: Gør England stort igen

Forestillingen benytter en række greb, der drejer sig om forskellige grader af teatralitet. Det er lige fra en virkelig hest og en stor hund til det rørende autentiske kor af pensionister i underbukser, som med hængende skuldrer og maver træder ind som indkaldte reserver til den næste krig. Under hele forestillingen ligger en mørk og melankolsk musikkomposition.

Som en af de markante virkelighedsfigurer optræder *QAnon Shamanen* fra kongresstormen i 2021. Han råber: ” *jeg gider ikke længere være ham den hyggelige bamse, lidt dum, lidt sjov, lidt på*

kanten. Så I kan grine af ham, eller tænke "sikke en idiot". Han er truende og haler en gruppe unge tilskuere op på scenen og tvinger dem til at drikke øl og hylde ham, mens en af dem får smadret sin telefon, fordi den pludselig begynder at ringe. Han banker de unge med et plastikrør, så man er lige ved at tro forestillingen er afbrudt, og at manden agerer i virkeligheden. Andre skuespiller forsøger at stoppe ham: "Hold nu op. Du er jo ingenting. Du vil bare lave en masse ballade og ødelægge det for os andre, fordi du ikke har noget at sige. Gå nu væk, så vi kan komme videre. Skrid!!"

Men *QAnon Shaman* fortsætter: "Vi starter med akademikere og advokater, for sumpen skal drænes for embedsmænd og overklassen for snyltere. Brænd alle broer og brænd Tower. Riv palæerne ned. Brænd bibliotekerne. Jeg er den der skal dræne sumpen." Så er Trump referencen klar. Også markante Putin-replikker gør, at forestillingen springer mellem vest og øst, uden at det gør den store forskel.

I slagtehuset medvirker i øvrigt scenemedarbejdere, som fejrer gulvet midt under en scene, og flere gange går skuespillerne ud af rolle og henvender sig mere eller mindre direkte til tilskuerne: "Det her er et meningsløst rod, og I må selv forsøge at få en betydning ud af det, når I kommer hjem", ligesom der er metareplikker henvendt til medspillerne: "Hvor mange kvinderoller er der egentlig i det her stykke?"

Min hest

Forestillingen slutter med et længere forløb baseret på tekst fra Richardt III. Skuespilleren er helt fremme på scenen og taler direkte til tilskuerne. Han er træt af sin rolle som "grim," og man tror næsten, det er skuespilleren, Kristoffer Helmuth, der bekender sin lede ved situationen, da en person sniger sig frem fra kulisserne og sætter et papskilt ind med den håndskrevne besked: "Fuck dig, Kristoffer Helmuth". Skuespilleren ydmyges og nedgøres også af sin mor (i fiktionen), der fortryder, at han overhovedet blev født, og man kan ikke helt undgå at få medlidenhed med figuren, der bliver stadig mere desperat.

I den afsluttende scene løber Richardt rundt bag scenen i teatrets lagerrum og leder efter den hest, som tidligere var på scenen. Han videofilmes, og billedet af den desperate mand projiceres op på en kæmpe skærm til slut, og med et *close up* på hans desperate øjne. *Richard III* afslutter hele krigsmøllen, og er det drama, som kommer til at fylde mest i forestillingens dramaturgiske helhed.

Game Of Thrones-generationen

Skuespillerne på Odense Teater er virkelig gode til at bevæge sig fra den troværdige, intime og personlige bekendelse til den overdrevent teatrale rolle. På mærkværdig vis er det som om, disse grader af forskellige autenticitets og teatralitetsformer, smitter af på hinanden, så vi nok ser og mærker forskel på fiktionen og meta-fiktion, men i kraft af meta-niveauet forstærkes oplevelsen af forestillingen. Ensemblet på Odense Teater vil os noget og fortæller os, at vi befinder os midt i et shakespearsk kaos, der råder i en verden, der er *out of joint*, som Hamlet. Han er ganske vist ikke med her, men hans fortælling og hans samfundsdiaagnose, der reflekterer kræfternes og historiens voldelige hjul, spejles i kongedramaerne. Pointen er at skuespillerne og teatret som sådan selv er en del af dette kaos og også de er ramt af tvivlen og desperationen.

Richard III bliver dræbt, og en ny overtager kronen og lover, at krigens tid er slut: "Nu skal vi alle leve i fred. Jeg tror på muligheden for forandring. Den eneste konstant i menneskehedens historie er forandring".

Sådan taler den nye konge gennem en videoprojektion, mens blodet allerede pibler fra kronen og ned over panden.

Det er en storslået iscenesættelse, hvor ensemblet på teatret yder en kæmpe indsats i dette voldsorgie, hvor skuespillerne går rundt med spande med blod, og med et penselstrøg hen over halsen, markerer drabet på den ene forræder eller løgner - for selv lidt senere at krones og lide samme skæbne. Efter pausen markeres drab på en ny måde, nu eksekveres de udenfor scenen med et skud eller to, og på den måde gestaltes historiens foranderlighed.

En ekstra dimension i dagforestillingen den 28. september var, at tilskuerne stort set var unge gymnasieelever. De var hørbart med fra start til slut. Shakespeare var i denne iscenesættelse lige noget for *Game Of Thrones-generationen*.

Erik Exe Christoffersen, lektor ved Institut for Kommunikation og Kultur – Dramaturgi.
Aarhus Universitet.

Manuskript: William Shakespeare.

Iscenesættelse og bearbejdning: Tue Biering.

Dramaturg: Mathias Rosenkrands Bech.

Scenografi og kostumer: Nicolaj Spangaa og Marie Rosendahl Chemnitz.

Komponist: Daniel Fogh.

Lyddesign: Kim Malmose.

Lysdesign: Simon Holmgren.

Medvirkende: Frank Thiel, Kristoffer Helmuth, Benjamin Kitter, Klaus T. Søndergaard, Freja Klint Sandberg, Natalí Vallespir Sand, Anders Gjellerup Koch, Nicolai Jandorf, Louise Davidsen, Malene Melsen, Mikkel Bay Mortensen, Githa Lehrmann, Niels Skovgaard Andersen, Cecilie Gerberg m.fl.
<https://iscene.dk/2022/09/01/tue-biering-det-er-er-mit-personlige-waterloo/>